Od šlechtického velkostatku ke státnímu statku

Systém agrárního hospodaření Těšínského Slezska nahrával spíše velkým statkářům, zatímco vrstva sedláků ve většině obcí tvořila menšinu. Nejvýznamnější postavení si na poli zemědělského podnikání na Karvinsku vydobyl hraběcí rod Larisch-Mönnichů. Pozemková reforma schválená v roce 1919 přispěla k omezení jejich majetku, i nadále však zůstali nejvýznamnějším pozemkovým vlastníkem v karvinském regionu.

Část ze zabraných hraběcích pozemků připadla v meziválečném období drobným zemědělcům, nemalé množství majetku získali také podnikatelé František Okleštěk (statek Olšiny) a Dominik Šimša (pozemky na území fryštátského Dolního Předměstí). Statek Nerad v Dolní Lutyni převzal od Larisch-Mönnichů československý stát a později jej propojil se zestátněnými zemědělskými provozy Těšínské komory, tj. bývalým majetkem Habsburků, jenž se nacházel v okolí Českého Těšína či Jablunkova.

Ani meziválečná pozemková reforma zásadně nenarušila stávající způsob zemědělské výroby, jejímž těžištěm zůstal velkostatek. Tento způsob organizace agrárního sektoru v regionu převzal také komunistický režim. Konfiskáty Larisch-Mönnichů se staly základem Státního statku Ráj. Statek v Olšinách byl zpočátku provozován OKD, v roce 1952 byl sloučen s provozem v Ráji. Systém zemědělské velkovýroby byl postupně koncentrován do stále větších celků. Mezi lety 1977–1989 na území Karviné hospodařil Státní statek Karviná se sídlem v Českém Těšíně, který zabíral území od Bohumína po Český Těšín a Havířov. Pozemky znehodnocené důlní těžbou byly ve správě OKD Rekultivace.

Státní statek Karviná v polistopadové éře rychle upadal. V roce 2000 byla ztráta karvinského statku, přesahující 316 miliónů korun, převedena na Zemědělský podnik Razová, s. p. Tatáž společnost převzala o čtyři roky později také celý karvinský statek.

Dvůr Olšiny po druhé světové válce.

Žňové práce na hospodářství Ráj, které bylo součástí Státního statku Karviná, 1983.

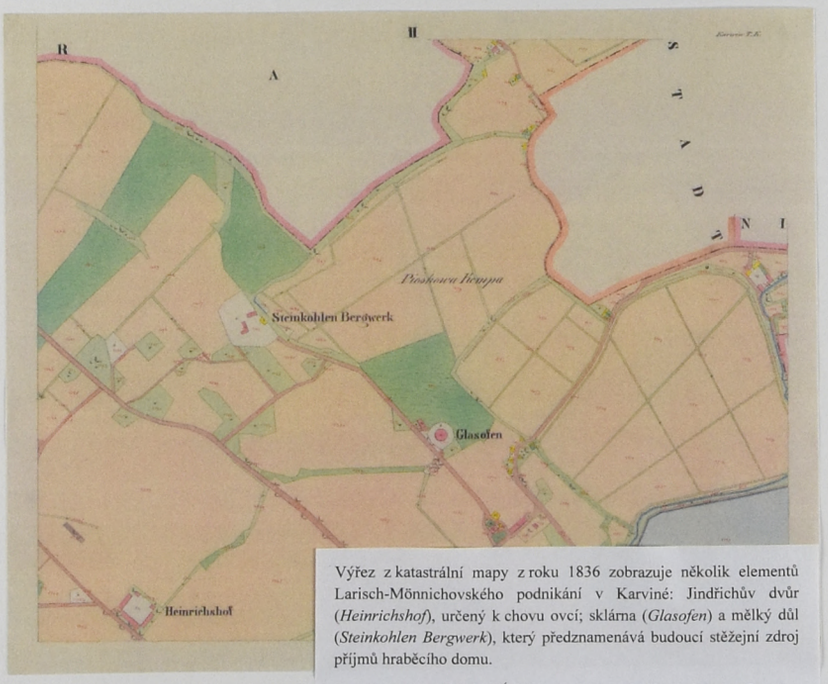

Výřez z katastrální mapy z roku 1836 zobrazuje několik elementů Larisch-Mönnichovského podnikání v Karviné: Jindřichův dvůr (*Heinrichshof*), určený k chovu ovcí; sklárna (*Glasofen*) a mělký důl (*Steinkohlen Bergwerk*), který předznamenává budoucí stěžejní zdroj příjmů hraběcího domu.

(Za poskytnutí skenu děkujeme Ústřednímu archivu zeměměřičství a katastru v Praze.)

Dvůr v Dolní Lutyni patřil do pozemkové reformy v roce 1919 Larisch-Mönnichům. Poté byl zestátněn a připojen k Ředitelství státních lesů a statků ve Frýdku, pod jehož správou se nacházela většina zemědělského majetku bývalé Těšínské komory. Fotografie byla pořízena kolem roku 1935.

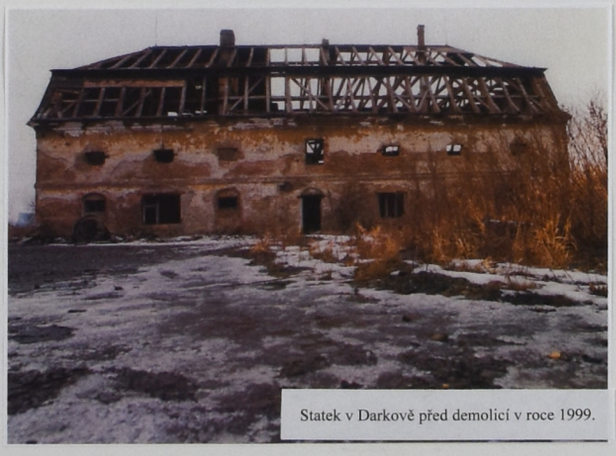

Statek v Darkově před demolicí v roce 1999.

Dvůr v parku Boženy Němcové sloužil v první polovině 19. století obyvatelům zámku Fryštát. Kromě stájí pro koně zde byly prostory určené k chovu hospodářských zvířat, např. dojnic. V letech 1960–1996 byl v objektu umístěn hasičský záchranný sbor. Fotografie vznikla v roce 1993.